

היכל החתם סופר

מלון שובני בעשונות ותרנות
של מרנא ורגנא החתם סופר זי"ע א

גליון ע"ד • האזינו - שבת שובה • ח' תשרי תשפ"ז

בפתח ההיכל

לכך נבחרת - בשביל שחטאת וגם שבת

רבינו באיהו מקומן מאירך בגדלותם של בעלי תשובה, אשר גם צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד במקומם. ובדרשותיו (דף ל"ד ע"א) מבאר בזה רבינו באופן מחודש את הנס שהיה בבית המקדש שלא אירע בה טומאה לכהן גדול ביוה"כ מעולם, וביאר רבינו דנס זה היה בשלימות בבית שני שהיו כהנים גדולים שאינם הגונים, והיו מתמנים ברצי כסף, ונאמר בהם שנות רשעים תקצרה (משלי י, כז). והנה באותם כהנים, הרי הכהן שהיו ב"ד ממנים תחתיו משום שמא יאירע בו פסול היו פעמים רבות הגון ממנו עשרת מונים. וא"כ מן הראוי היה שבאמת יפסל הכהן ויבא צדיק תחת רשע לעבוד את עבודת היום.

אך עכ"ז נעשה נס ולא אירע טומאה לאחד מהם מעולם, והטעם, להורות דאדרבה הרשע הלז זמי שאינו הגון, אם יהפוך לבנו וישבו בתשובה שלימה עדיפה עבודתו על פני עבודת הצדיק מעיקרא שנתמנה תחתיו, ולכן נעשה להם הנס להראות שבאמת אם רק ישוב אל ה' אין עבודתו פסולה אלא אדרבה עדיף הוא טפי מן הצדיק שלא חטא.

ומפרש שם, וכן כתב לבאר במקום אחר ביתר ביאור (דרושים ואגדות עמ' שא), את האמור בחז"ל פרשת שמיי (ויקרא ט, ז) שהיה אהרן בוש להתקרב אל המזבח ולשמש בכהונה מחמת חטא העגל, ואמר לו משה 'למה אתה בוש לכך נבחרת', ולכאורה אינו מובן תשובה משה רבינו ע"ה.

וביאר רבינו: "הכונה שהיה אהרן ירא לגשת מפני שחטא בעגל, ומשה השיב לו אדרבה לכך נבחרת ולא אני, שאתה חטאת ושבת בתשובה ונתהפכו כל כך לזכיות עד שע"ז נבחרת להיות כה"ג ולא אני..."

יהי ה' אלוקינו עמנו, ונזכה לשוב אליו באמת ובלבב שלם באמת ובתמים, ונוסיף טהרה על טהרת מרומים הנשפעת על עם ישראל ביום כיפור חטאותינו. ועל דרך שביאר רבינו בדרשותיו (דף לה ע"ג) על מה שהמשיל רבי עקיבא את הטהרה הנשפעת על בני"ג ביום הכיפורים לטהרת 'מקוה', כי בשונה ממעיין אשר הוא מקור מים וכל זמן שמתייבש חוזר ומתמלא מגומתו, מקוה מים לא יחזור ויוספיו עליו מים הרי יחבר וייבש, כך גם הקב"ה משפיע על בני ישראל ביום הכיפורים מקוה מים, ואם נרצה לשומר על מתכונתו שלא ייבש ולא יחבר, זקוקים אנו להוסיף משלנו מים טהורים כנגדו.

וכלשונו הק': "רמז לנו שאיננו כמעין הנובע, וכנהר שאינו פוסק, אלא התעוררת הלז הוא כמקוה מים מכונסים, שאם יומשכו לו מים מגשמים או מקומות אחרים הרי טוב, ואם לא יחבר וייבש, ה"ג הקב"ה שולח עזרו מקודש בזו הרגע, אם יזלו מים מעפעפינו הרי טוב, ואם לאו ח"ו יחבר וייבש".

א פניאלין למה

פאן/רבת

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה מרובה לשולחן השבת

פנינים ליום הכיפורים

הקב"ה מעורר לבבות ישראל שיתפייסו זה לזה

אחר החורבן שכבר אין לנו קרבנות, תלוי כפרתנו בבני אדם, שאם לא ירצו החברים להעביר על מדותיהם ולסלוח, יש עיכוב ח"ו בכפרה. מכל מקום כשם שהקב"ה שולח עזרתו מקודש לעורר לבות ישראל לשוב אליו, הכי נמי יחבר לב בני ישראל אחד אל אחד ויתרצו זה לזה, כדי שיוכלו לשוב אליו.

(דרשות דף ל"ד טור ג')

כפרת יוה"כ נמשכת עד סוכות וכל ימים אלו כיומא אריכתא

ליום הכיפורים קורין 'יום הגדול יומא צומא רבא' (ראה גמ' ר"ה כ"א). 'יומא רבה', ובידולשמי נקרא כמ"פ 'צומא רבא', והענין הוא כך, כי כל מצוה בעידנא דעסיק בה מגינא (פסוה כא), ונמשכת כל אותה היום על דרך 'ברוך ה' יום יום' (תהלים ס"ח כ'), אך אם עבר יומו כבר בטל קרבנו. ולהיות כי כפרת יום הכיפורים נמשכת גם כל ה' ימים שבין יום הכיפורים לסוכות, ואז נקרא יום א' לחשבון עוונות (תנחומא אמור כ"ב), וגם אז מתכפר על ידי ד' מינים וע"י גלות מביתו לסוכות, לכן נחשב יום הכיפורים כיומא אריכתא ומתארך עד יום ראשון של חג, ולכן נקרא יומא צומא רבה.

(דרשות דף ל"ג ע"א)

הטעם שאומרים "סלח לנו" במעריב של מוצאי יוה"כ

קודם תפילת מעריב של מוצאי יום הכיפורים שנת תש"ד הגיד הגר"ש סופר זצ"ל בעל התעוררות תשובה הי"ד בשם זקינו הגה"ק בעל החתם סופר זי"ע: א: למה ועל מה אנו אומרים בשמונה עשרה של מעריב במוצאי יוה"כ "סלח לנו אבינו כי חטאנו", הלא עתה ביום הקדוש נתכפרו עוונותינו, ועל מה אנו מתוודים וחובטים סלח לנו.

אלא מחמת שהכל עמדו וצמו יחד כל היום כולו, וכפנות היום המה רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף, ובהגיעם לתפילת ערבית של מוצאי יוה"כ, חוטפים ובולעים את תפילת ערבית כבלע את הקודש, ועל כך יש להתוודות, כי חטאנו ונפשנו.

(ספר אמרי דבש פכ"ג עמ' קצ"ח)

ענין מצות אכילה בערב יום הקדוש

הענין הוא כמו שכתב השל"ה הק' (ח"א מסכת יומא דף ס"ט ע"א בשם הרמ"ק) שגם מצות תשובה צריכה שתהיה בשמחת הלב, וזה אי אפשר בלי אכילה ושתייה, וביום הכיפורים יום התשובה הרי אי אפשר לאכול, על כן שמחים ביום שלפני זה.

(דרושים ואגדות חת"ס דף ר"ח ע"א. ועי' מש"כ רבינו בחיזושים על הש"ס סוף מסכת חולין דרשה לשבת שובה דף ע"ב ע"א, לבאר ע"פ דברי השל"ה)

ובמקום אחר כתב רבינו: נלע"ד טעם באכילת ערב יום הכיפורים, כי בראש השנה תחילת כניסתנו לתשובה לא זכינו לעמוד לפני ה' אלא על ידי תענית ושבירון לב, על כן מתענים ערב ראש השנה שלא ליכנס לדין בכרס מלאה. אך על ידי שזכינו להזדכך בעשרת ימי תשובה זכינו שאפילו מתוך כרס מלאה ובטן שבעה מנחת ערב יום כיפור, נזכה לתשובה ולהתוודות ולהתחנן, וזהו זכיה גדולה, ההיפוך מן יושמן ישורון ויבעט (דברים ל"ב ט"ו).

(דרשות דף כ"ז ע"א)

תענית ביוה"כ מרוצה רק מתוך שמחה

המתענה לאהבת השי"ת הוא שמח ונהנה מתענית היום הקדוש הזה, והוא לו לעונג, ואז הצום מרוצה לפני הקב"ה, אבל המתענה על כרחו ולטורח ומשא הוא לו לעינוי נפש, אין הצום מרוצה להקב"ה. ועל זה אמר (בהפטרות יוה"כ) 'הכזה יום צום אבחרהו יום ענות אדם נפשו', פירוש הצום כשהוא לאדם עינוי נפש וצער, אותו צום לא אבחרהו, כי אם שיהיה האדם מתענג מהצום, ולא מעונה ממנו.

(ת"מ ליוה"כ דף קס"ו ע"א)

מטרת התענית ביום הכיפורים

תענית יום הכיפורים, איננו לענות נפש ולצער ישראל ח"ו, כי אם מחמת קדושה וקריבות ודביקות כמלאכי השרת, והוא כענין מ' יום הראשונים והאחרונים שהיה משה רבינו ע"ה בהר, לחם לא אכל ומים לא שתה מדביקות וקדושה ונהנה מזיו השכינה, ומה שכתוב (ויקרא ט"ז כ"ט) תענו נפשותיכם איננו לשון עינוי, אלא מלשון התעוררות כמו (הושע ב' כ"ג) השמים יענו את הארץ וגו'.

(דרשות דף ס"ט טור ג')

חייגו:

0733.454.678

1111 1111 1111

ארה"ב:

1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרנא החתם סופר זי"ע א

לשה"ק אדיש אנגלית צרפתית

כמו"כ תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל
החתם סופר

ואתפלל כדת

עדברי נאוי הדורות העפלים בתורתנו

ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש עשר חידוש רבינו: שונה יום הכיפורים מכל איסורים שבתורה ואזלינן בתר הנאת מעיו

חידושו של רבינו דביו"כ אזלי בתר הנאת מעיו, דהא הכל תלוי ב'יתובי דעתיה' + שני הוכחות שהביא רבינו לשיטתו + גדולי תלמידיו מפללים בדבריו ובראיותיו + ראיה מירושלמי, או קושא מירושלמי + איך יכול להתחייב על 'חנקתה אומצא' הרי נמצא שלא הגיע למעיו?

שונה יום הכיפורים משאר איסורים שבתורה שהוא תלוי בהנאת מעיו ולא בהנאת גרונו

במסכת חולין (קג:) נחלקו ריו"ח ור"ל בכל איסורין שבתורה, אם חייב על הנאת גרונו או על הנאת מעיו, ונ"מ באכל חצי זית והקיא וחזר ואכל חצי זית, דהנאת גרונו מכזית איכא, אבל הנאת מעיו ליכא, דלא היה לו בשום רגע כזית בב"א. וכן נ"מ אם מה שבין החניכיים מצטרף לכזית, דאי חייב על הנאת גרונו מצטרף גם מה שבין החניכיים אבל אי אהנאת מעיו מתחייב, בעינן כזית שלם שיכנס למעיו. וקיי"ל (רמב"ם פ"כ ממאכ"א ה"ג) דכל איסורין שבתורה בהנאת גרונו מיתל"א תלי.

וכתב רבינו בכמה מקומות (ש"ת או"ח סי' קכז, סוגיית חצי שיעור (ירושלים תרנ"ג) עמ' סז, חידושי חולין קג:) דאף שנחלקו בכל איסורין שבתורה, מ"מ לענין יום הכיפורים מודה ר"ל לר"ח דהמחייב הוא הנאת מעיו, זאת, דהא איסור אכילה ביום הכיפורים נלמד מ'ועניתם את נפשותיכם' ותלי ב'יתובי דעתא', ולכן גם שונה שיעורו מכל איסורין שבתורה וחייב בככותבת ולא בכזית, דעד אז ליכא יתובי דעתא. וכיון שכן הרי יתובי דעתא הא ודאי דבר התלוי במילוי מעיים הוא, ולכן בעינן שיהא הנאת מעיו.

גם המנח"ח (מצוה שיג) עלה ונסתפק בזה, וגם הוא צידד כדברי רבינו דביו"כ הפעיקר הוא בתר הנאת מעיו, ובאכל חצי שיעור והקיא וחזר ואכל חצי שיעור, יהיה פטור. אלא דהוא סיים שם "ומ"מ מסתפינא להקל ולא מצאתי במפרשים שיתעוררו בזה".

ראיותיו של רבינו דאזלי בתר הנאת מעיו

רבינו בדבריו מסתייע מדברי הפנים מאירות (חי"ב סי' כז), שכתב כן לענין ברכת המזון, דכיון דהוא תלוי בשביעה, ודאי דבעינן שיהא הנאת מעיו, ולא סגי בהנאת גרונו, והביא כן מדברי הרא"ש בסוגיא דמטעמת לענין ברכה ראשונה, דלענין ברכות הנהנין בעינן הנאת מעיו.

וכתב רבינו, דמאחר דלמדנו כן לדין ברכת המזון, שפיר נוכל ללמוד ממנה אף לענין יום הכיפורים, דהנה בגמ' (יומא עט:) מוכיח רב זביד דשיעור ככותבת דהוא פחות משיעור כביצה, דהא קאמר רבי יהודה דמזמנין בכביצה ויליף לה ואכלת זו כזית ושבעת זה כביצה שהוא שיעור של שביעה, ואם כביצה היא שיעור שביעה, ודאי דככותבת שהוא שיעור 'יתובי דעתא' שהוא פחות משיעה - הוא פחות מכביצה. ומעתה לפי מה דייסד הרא"ש דשיעור ברכהמ"ז בשביעה תליא, א"כ איך הוכיחו מברכהמ"ז ליהו"כ, דילמא באמת שיעור ככותבת הוא כביצה, אלא דלענין ברכהמ"ז בעינן שיכנס כולו למעיו, ולכן יש ממנו שביעה, ואילו ביהו"כ סגי בהנאת גרונו אף שנשאר ממנו בין החניכיים, ולכן יש ממנו רק יתובי דעתא. ומזה מוכח דאם לברכהמ"ז אזלי בתר הנאת מעיו, הרי גם לענין יוה"כ אזלי בתר.

עוד מוכיח לה רבינו, דהנה אמר' בכתובות (לא:) גבי הא דרבי נחוניא בן הקנה עושה את יוה"כ כשבת, לפטור מן המזון במקום שיש עונש כרת. ואמר' התם דמודה רבי נחוניא בן הקנה בגונב חלבו של חבריו ואכלו שהוא חייב, שהרי "כבר נתחייב בגנבה קודם שיבא לידי איסור חלב", דמאגבה עבר על איסור גניבה, ואילו עונש כרת יש רק באכילתו. ודקדק רבינו, הרי רבנא ק' באיסור יוה"כ קא איירי, וכדקאמר עשה את יוה"כ כשבת, וא"כ אמאי שמיט מאי דעסק בה, הו"ל למימר מודה רבנא ק' בגונב לחמו של חברו ביהו"כ ואכלו.

וביאר רבינו עפ"י דברי הנ"ל, דכיון דיוה"כ מיתל"א תלי בהנאת מעיו, על כן אילו היה ממנו יתובי דעתא דר"ח דר"ח ביהו"כ הדין כן, זאת מכיון דשם אזלי בתר הנאת מעיו, ואילו על איסור גזילה עבר כבר משעת אכילה, אבל בגונב חלבו, יש לומר דבשעת לקיחה עדיין לא עבר דעדיין אפשר להחזירו, ורק בשעת אכילה עובר גם על גזילה. ולכן נקט דייקא איסור חלב ולא איסור יוה"כ.

מבואר בגמ' דאם הוא נחנק בגרונו מאכילה ביהו"כ הוא חייב על אותה אכילה - והרי לא הגיע למעיו?

והקשו אחרונים רבים (ראה אחיעזר ח"ג סי' סא, ובית שער או"ח סי'

רצט), דהנה בגמ' (כריתות ז.) מקשינן על דעת רבי דיום הכיפורים מכפר אפילו בלא תשובה, דאם כן איך משכחת לה שיהיה כרת אם עבר על עינוי יוה"כ, ומתריץ בגמ' "ומאי קושיא, דילמא בהדי דקאכל נהמא חנקתה אומצא [ומית] דלא היה ליה שהות ביממא דלכפר ליה", והיינו דאלת"ה שאכל אכילה ביהו"כ מת מאותו האוכל ולא היה לו שהות שיתכפר לו. ומעתה לדעת רבינו דיום הכיפורים בהנאת מעיו מיתל"א תלי, א"כ אם נחנק מן האוכל נמצא דעדיין לא עבר על איסור יום הכיפורים דהא טרם הגיע להנאת מעיו, ומוכח מכאן דאיסור יום הכיפורים גם הוא תלוי בהנאת גרונו.

אמנם במהרש"ם (ח"א סי' א, וסי' קכד) דחה הקושיא בזה, שהרי להכא דייקה הגמ' להעמיד באופן ש"בהדי דקאכל נהמא חנקתה אומצא" ובאמת איסור אכילה ביהו"כ עובר על הלחם, ומיירי שבאותה שעה שהגיע הלחם למעיו, בו ברגע נחנק מאומצא בגרונו.

אמנם באמת תירוצו זה אינו מספיק, דגמ' זו נשנתה גם במסכת שבועות (א:) ושם הירסא היא "משכחת לה דאכל אומצא וחנקתה ומית", והרי דעל אותה אכילה גופה שייך שיתחייב מיתה.

איברא, דרבינו עצמו נוגע בתמיהה זו בחידושי בחולין שם, לאחר שייסד דין הנאת מעיו ביהו"כ. וז"ל: "ודאמרין בפ"ב דשבועות ביהו"כ דחנקת' אומצא, לאו דוקא דחנקת' בבית הבליעה ממש אלא למטה ממנו במקום שנקרא הנאת מעיו כלעיל". וכוונתו למה שכתב לעיל מינה דרש"י ביאר הכונה בהנאת מעיו "כשהוא יורד לתוך מעיו", וביאר רבינו, דהנאת מעיו אינו בקיבה עצמו אלא שיצא מבית מקום גרונו לבית מקום בליעתו נקרא מעיו והוא מקום נבילת עוף טהור דמטמא בבית הבליעה ע"ש. ומעתה משכחת שפיר דחנקת' אומצא למטה מגרונו למקום שיצא לבית בליעתו [אמנם עדיין יש להגדיר הדברים, שהרי בגמ' מבואר דאי אזלי בתר הנאת מעיו, ואכל חצי זית והקיא וחזר והאכל חצי זית אחר, הם מצטרפים, ואילו אי אזלי בתר הנאת מעיו אינם מצטרפים, ובשלמא אי הנאת מעיים היינו מילוי מעיים ניתא, אך אי גם הנאת מעיים הוא הנאת מעיו אלא במקום אחר, א"כ למה בהיקא אינם מצטרפים].

איך המושג כוללת בכריתות כל האיסורים יחד עם איסור יוה"כ, והרי אין איסורם שוה?

עוד הקשו אחרונים רבים (מהרש"ם שם, גליוני ד אפרים ש"ת לחם שלמה או"ח סי' קט), דהא תנן בכריתות (א:) "יש אוכל אכילה אחת וחייבין עליה ארבעה חטאות ואשם אחד, טמא שאכל חלב והיה נותר מן המוקדשין ביהו"כ, רבי מאיר אומר אם היה שבת והוציא חייב, [נפישו בתו' הדיין באופן שהבליעה עצמה היא עקירה מרשות לרשות], אמרו לו אינו מן השם'. ובתוס' ריש שבת (א:) כתבו דלכא"ה היה אפשר להקשות על ר"מ דמירי מהוצאת שבת, דאיך שנאו בהדי הנהו, הלא על הני איסורים חייב בבליעת גרונו, ואילו לענין הוצאה הוא חייב רק בהנחתו במעיו. ומכאן כתבו לייסד דגם לענין שבת מקרי הנחה משעת בליעה.

ומעתה הקשו האחרונים, דלדעת רבינו דביום הכיפורים, הוי החיוב בהנאת מעיו, א"כ הדא קושיית הת' לדוכתה איך נשנו בהדיי אותם שחיובם משעת בליעה ואותם שחיובם רק בשעת הנחה במעיו.

אמנם ראה בליקוטי הערות (שם סי' קכז) שמביא מהרבה אחרונים, דודאי אף דעת רבינו לא היתה לחייב על הנאת מעיו לחוד, אלא החיוב הוא על הנאת גרונו יחד עם הנאת מעיו [וראה גם מנח"ס שם דצידד כן, דאף אם יוה"כ אזלי בתר הנאת מעיו, מ"מ בעינן גם הנאת גרונו], ומעתה שפיר שייך לכלול יחד יוה"כ עם שאר האיסורים, ומשא"כ בגווי דהתוס' לענין הוצאה, דרק שעת הנחה במעיו מחייבת, בזה קאמר' הת' דאין שייך לשנותם יחד.

וראה גם מה שנו"ב בדברי רבינו בזה, בנו הכת"ס (או"ח סי' קיז) וגדולי תלמידיו (ראה במהר"ם א"ש או"ח סי' יב בתשובה אל רבינו), והביאו מדברי הירושלמי דמשמע לכא' להיפך מדברי רבינו, דגם ביהו"כ אזלי בתר הנאת מעיו, וישובו של הכת"ס דס"ל לרבינו דהבבלי פליג עלה, וכדווכיח רבינו מהא דיומא סב'.

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

חידושינו עתידים להיות ז"ע

ועניתם את נפשותיכם: הנה תוספת יום הכיפורים הוא מה"ת, ויל"ע בקטן שהגדיל במוצאי יוה"כ האם חייב בתוספת דלאחריו, וכן חולה שהבריא סמוך שעה אחת סמוך למוצאי, האם חייב בתוספת. ומה הדין לענין קטן שהגדיל במוצאי שביעית, האם מותר במלאכות האסורות למוצאי. ומאי שנא זמ"ז.

ש"ת חת"ס או"ח סי' קעב

רשימת הזוכים לחודש אלול:

פרס ראשון: 1000 ש"ח

הר"ר יצחק שלום ווייס שליט"א
עירי"ק ירושלים

פרס שני: 400 ש"ח

הר"ר אליהו זקבן שליט"א
בית שמש

הר"ר ברוך שלינגר שליט"א
כולל בית שור - עירי"ק ירושלים

בין המשיבים בחודש תשרי, תתקיים הגרלה

פרס ראשון: 1,000 ש"ח

פרס שני: 2 זוכים כ"א בסך 400 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

1. בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר" בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בחירת השפה)
2. במייל CH3131325@gmail.com
3. יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרב קדושים

שבחי עין ז"ע נפי צדיקי וצארי הדורות

הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל

מעולם לא אמרתי דרשה קודם שעינית בתורת משה

מו"ר (הגר"מ אריק) זצ"ל היה רגיל לומר באסיפות - כאשר עורכים מלחמה צריכים ללמוד קודם תכסיסי מלחמה דא"ל להלחם בלא ידיעה מוקדמת איך להלחם, ובמיוחד כאשר הצד הנגדי הנלחם הוא כבר לוחם הרבה שנים ויש לו נסיון רב, עמד אחד ושאלו באיזה בית הספר נלך ללמוד היאך לערוך מלחמה, ענהו מו"ר איני יודע על איזה בית הספר להציע לך, "ממין רבי איז דער חתם סופר", מעולם לא אמרתי דרשה קודם שעינית בספר תורת משה, ומשם אני לומד הדרך הנכונה".

קול אריה עמ' קל"ח

קשה לעשות מעשה נגדו

ועכ"ז קשה לעשות מעשה נגד החת"ס זצ"ל וצריכין לחפש אחרי צדדים אחרים.

אמרי יושר ח"ב סי' כט

כבוד ת"ח בווינע ירושה להם מהחמת סופר

כי הנימוס וכבוד תלמיד חכם בווינע ובפרט אצל אנשי השיף-שוהל, גדול הרבה מדרך גליציען ופולין, כי ירושה הוא להם מקדושה ה' בעל החתם סופר זצ"ל אשר שמש צדקתו וזרחו גם ליועין.

ספר שם שמעון להג"צ משה שמעון זיוטין

תולדותיו

פרקי חייו של רבינו זי"ע

עובדות בענין יום הכיפורים אצל רבינו זי"ע

ליל צומא רבה לא נשאר פרוטה בבית קדשו מכל הפדיונים אשר שלחו הבעלי בתים בפרעשבורג, וציוה לחלקם לעניי עירו.

פניו מאירים כשמש

ברתיה דמרן זי"ע מרת שמחה ע"ה סיפרה לו [להג"מ בצלאל שטערן ז"ל] שפעם אחת ביקר הגה"צ אב"ד נאסויד זצ"ל בביתה, והוא ביקש שתספר לו ממרן אביו ז"ל, וכו'. וביקש אם תוכל לספר לו עובדא, ואמרה לו כי היא יכלה להסתכל בצורת אביו, אבל בליל יום הכיפורים, ובליל הסדר, לא יכלה להסתכל עליו, 'ער האט געשטראלט ווי איין זאנהע' [פניו קרנו כאור השמש...].

(אוצרות הסופר קו' י"א עמוד פ"ד)

כשהיה שונה מסכת יומא ברגש בליל יוה"כ היה נדמה כאילו הוא הכהן גדול

"התנא האלקי בעל חת"ס זצוק"ל ... שמעתי מאחד מגדולי תלמידיו, כי בליל יום הכיפורים היה נכנס אצלו לשמוע מפיו כשהיה שונה מסכת יומא, היה הלימוד רגש בעצמותיו ובתמונותיו, עד כי היה מתדמה בעיני שומעיו כאלו כהן גדול בעצמו לפני לעבוד עבודת יום הכיפורים"

הגאון רבי דוד יהודה ליב זילברשטיין, שבילי דוד, אה"ע, (ירושלים תרכ"ב), דף ז ע"א

דפי המחזור של רבינו בתפילת מוסף וסדר העבודה, נדבקו מרוב דמעות

החזן שעמד לפני התיבה בביהכ"ס הגדולה בפ"ב, ששם עמד מרן הק' הח"ס זי"ע בתפלה, שכל כך הוריד דמעות בשעת אמירת העבודה עד שכל עלי המחזור הסמוכים נתפלת המנחה לא יכלו להפרידם זה מזה מרוב דמעות שנתלחחו בהם.

אלף כתב ח"ב סי' תר"ח

ויגזור אומר ויקם לך

גם סיפר חו"ז [הג"מ רבי חיים אברהם ארנשטיין זצ"ל תלמיד רבינו] לבניו, שהוא היה הבעל תפילה בימים נוראים בביהמ"ד דבחורים, ופעם אחת בין כסא לעשור נחלה מאוד ר"ל, אשר לא הי' מציאות שיתפלל, והלכו הבחורים לרבם החתם סופר זצ"ל, ושאלו אותו לאשר הר' אברהם הוא חולה ל"ע, מי יתפלל בפני התיבה ביוה"כ והשיב להם החתם סופר: רבי אברהם יתפלל, ואמר חו"ז לבניו: אזוי ווי מען העט מיר דיא קראנקהייט מיטט די האנט אוועק געניממען [כמו שלקחו לי את החוליו ביד], והתפלל אח"כ לפני התיבה ביוה"כ בכח גברא כפעם בפעם.

נכדו הג"מ רבי אהרן דוד הארטשטיין זצ"ל, הקדמה לספר דברי אברהם

רבינו מעתיק בכתביו חידושי סוגיא שעסק בהם בסעודת עריה"כ

"... לא אאריך בהפלגה, אבל אספרה כמו בעיה"כ העבר הי' באוכלי שולחני הבח' יעקב כ"ץ ואמר לי מחדושויו בסוגיא דמטמא ומדמע שעסקנו בשבת שובה העבר (יש לציין שרבינו החל לכתוב חידושויו לסוגיא זו בערב יוה"ק, ראה חידושי רבינו גיטין ג"ב ע"ב, מנהגי רבותינו חת"ס עמ' קעב) זולגו עיני דמעות מרוב התלהבות שמחה אשר זיכני הי' לשמוע מבחור רך בשנים כמותו דבר קרוב לאמת מחודד ומשווין כפליים לתושי' ..."

לשון רבינו במכתבו הנדפס בקונטרס "ברך ה' חילו" (לונדון תשמ"ב)

לאחר הטבילה בערב יום הכיפורים לא היה אפשר להסתכל בפניו הק'

סיפר ה"דעת סופר" שאחר טבילת רבינו ז"ל במקוה היו נושאים אותו לאות כבוד והוקרה על כסא עם שני בדים ארוכים וד' ב"א היו נושאים אותו, והוא מה שקורין בל"א "סענפטע", וזכות זה לישא את רבינו בערב יום הקדוש היה שייך לחברי החברא קדישא. ואמר הדעת סופר שהיכר א' מאנשי הח"ק אלו כאשר היה בן ק"ד שנה, ושמר היה ר' אהרן פראנקעל ז"ל, ושומר להדעת סופר שזכה כמה שנים לישא את רבינו והוא נשא מצד הקדמי מצד ימין, ולא היה יכול להסתכל בפני רבינו כי נפל פחדו עליו.

קונטרס "עטרת זקנים" (ברוקלין תשנ"ג) עמוד פ"א

ביום קדוש כזה של ערב יוה"כ - צריך לקיים גם ונשמרתם!

דכירנא שאני ואחי הגדול בעל הכתב סופר זצ"ל הלכנו תמיד בערב יום כיפור קודם כניסת היום הקדוש לקבל ברכת קדשו של אבינו זי"ע, פ"א היה גשם וקור וכבר הלכנו בגרבים כנהוג, והוכיח אותנו ואמר, היום קדוש כזה צריכים ודאי לקיים ה- ונשמרתם.

הגר"ש סופר זצ"ל, מכתב סופר ח"א תולדות המחבר עמוד מה

צדקת פזרונו בערב יום הכיפורים

שמעתי מפ"ק ברת' דמרן ה"ה האשה הצדקת החסידה והמלומדת מרת שמחה לעהמאן ז"ל שספרה לי שאבי מרן הקדוש בעל החתם סופר זצ"ל ציוה עלי' טרם כניסת 'יום הקדוש' שתוליך איהו סכומים אשר הגיעו עוד לידו הקדושה בשעה זו, לשני תלמידי חכמים בקהלתו, ולא הניח אף פרוטה אחת בידו.

(הגר"ש שהרנפעלד זצ"ל אב"ד מאטראסדורף, הובא בספר ספרא רבה דירשאל עמוד ק"ב).

ובמכתבו של הגר"ש שהרנפעלד בריש ספר זכרון למשה (עמוד ס"ז אות ה') הובא באופן אחר קצת: "אאמור" הגאון זצ"ל סיפר לי גודל צדקת פרזונו של החתם סופר זל"ה, קודם

לשון קדשו

ייצוגי אור על פרשת השבוע
בלשון קדשו של רבינו זי"ע

גם ברגע אחרונה קודם יום הכיפורים הקב"ה יסייע בעדו ויקבל תשובתו

את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה וכו' (יומא פה:). יש להתבונן, כשם שאין הקב"ה מוחל עבירות שבין אדם לבין המקום עד שישבו גם מעבירות שבין אדם לחברו, ה"ב אין הקב"ה משלם שכר טוב בעולם הזה על מצות שבין אדם לחברו אלא אם כן קיים גם מצות שבין אדם למקום ית"ש. והיינו דכתיב (תהלים ק"ג י"ז) וחסד ה' מעולם וגו' על יראיו וצדקתו לבני בניו. ודרשו חז"ל (בילקוט שם רמז תתנ"ט) דקאי על גמילות חסדים וצדקה, ואמרו גמילות חסדים לעולם וצדקה רק לבני בניו, מה תנאי התנה שם לשומרי בריתו ולזוכרי פקודיו לעשותם, היינו כל התורה שבין אדם למקום, אז חסד ה' על יראיו וצדקתו לבני בניו.

ושבו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים, פירוש אי היה דעת לגבוני ישראל לטהר עצמם לצורך [עצמם] מימי אלול ואילך, ולמה נהיה כנזופים לאבינו ית"ש, ולמה לא נשוב אליו כי טוב אז מעתה, והיה הקב"ה מסייענו לתשובה, היה זה חסד גדול ממנו ית"ש.

אך יותר מזה כי בעו"ה רוח עיונים בקרבנו, ועברו כל ימי אלול וראש השנה וימי תשובה ולא שמנו אל לבנו לשוב אליו לטובתנו ולצורך עצמנו כי היא חיינו, כל זאת לא שמנו אל לבנו, אך עתה ברגע אחרונה עת בוא אבינו שבשמים ית"ש לחצרותינו סמוך לכניסת יום הכיפורים אנו בושים ונכלמים, כי בוא יבוא אבינו מלכנו ית"ש להיכל בית מקדש מעט וימצא כְּטָמָא כלנו וכבד עידיהם כל צדקותינו, ואנו בושים ונכלמים ומתחרטים ומתודים עתה, לא לצורך עצמנו כי קשה עורף אנחנו, אלא לפני אבינו שבשמים כי בוא יבוא פתאום השוכן אתם בתוך טומאתם, ואפ"ה רבו רחמיו ומסייע ידי בעלי תשובה. והיינו לפני מי אתם מטהרים לא לפני [כס] ולצורך עצמכם, אלא לפני אבינו שבשמים, ואפ"ה מי מטהר אתכם אביכם שבשמים, ומסייע לנו לעורר לבנו.

(דרשות דף ל"ה ע"ב)

ענינא דיומא

שיבני אור עחי רבינו ביקושה זו

יום לידת מרן זי"ע

הזאת יאיר עיני חכמים בתורתו ויושיע את ישראל בתפלתו, ויקראו שמו משה, ע"כ [ראה גם שם הגדולים החדש (מערכת ספרים) ערך ח' אות ק"ח] ששמענו כפי בנו של מרן, בעל המכתב סופר זצ"ל.

בהקדמה "קריית סופרים" לדרשות חתם סופר מביא הגרי"נ שטערן זצ"ל מה שכתב חותנו מהרש"א זצ"ל שהגאון החסיד מוה"ר אבוס אמר: די וועלט ווארטעט אויף איהם [העולם ממתיק לו].

בספר אבני בית היוצר (דף מ"ח ע"א) כתב ששמענו דבר פלא, שנתקיים בקהלה קדושה פרעשבורג הפסוק בקהלת "זרח השמש ובא השמש", כי מרן נולד פחות מב' חדשים טרם שנסתלק אב"ד ור"מ פרעשבורג הגאון רבי יצחק דוקלא זצ"ל, שנסתלק בליל ש"ק י"א כסלו תקק"ג.

לאחר שנים, בהיות רבינו מרביץ תורה לתלמידיו, נהג ביום לידתו ז' תשרי, להשלים בכל שנה החומש עם התלמידים, וקיבל כל אחד מהתלמידים שהיו שם ד' צ"ל לקנות בהם לחמי חלב (כ"כ בליקוטי חבר בן חיים הקדמה לח"א).

ביום ערב שבת קודש ז' תשרי תקכ"ג זרחה שמשו של צדיק, והאיר העולם בלידת מרן זי"ע בעיר פרנקפורט לאביו רבי שמואל זצ"ל ואמו הצדקת המפורסמת מרת ריזל ע"ה.

מרן החת"ס מזכיר את יום לידתו בהגותיו על הפרי חדש (או"ח סימן תכ"ח) מחזור רצ"א שנת תקכ"ג. שם כתב מרן: **בו נולדתי ז' תשרי, סמוך לקבלת שבת, לאי"ט ע"כ.**

על מה שציין רבינו כי לידתו היה "סמוך לקבלת שבת", יש לציין את המובא בחוט המשולש (עמוד ח') ותהר ותלד בן ביום ז' תשרי תקכ"ג, סמוך להכנסת כלה, והיה בעת כרעה ללדת והיא שלחה אל הרב מרא דאתרא ה"ה הגאון האמיתי ר' אביש חסיד זצ"ל [ה"ה אב"ד פרנקפורט רבי אברהם אביש זצ"ל], ונפשה בשאלתה ועמה בקשתה, כי יצווה שימתינו בבית הכנסת בקבלת שבת עד לידתה, לכל יחולל שבת קודש בלידתה. והגאון החסיד האב"ד שעה לבקשתה, באמרו ברוח קדשו, כי ראוי המתין, כי הבן היולד להאשה

ז' תשרי
תקכ"ג

דרשת שבת שובה

מעלת הדרשה

ביום הכפורים אנחנו בבחינת העומדים לפני ה' ממש, וזאת ע"י תיקוני עשרה ימים שבין כסה לעשור, ועיקרו ביום שבת קודש שבת שובה בשעה שהחכם יושב ודורש (דרשות חת"ס דף כ"א ע"ב, וכע"ז בח"צ דף ל"ג ע"א), והשומעים נחשבים כאילו עמדו בקבלת התורה וקיבלו התורה ושבועתה, ואח"כ בעת תשובתם נצרך הקב"ה למחול להם (דרשות דף ש"ג ע"ב), ואם החכם כוונתו לשמים, השי"ת נותן חינו בעיני השומעים, ובכך הקב"ה יברכם בכל הברכות שבעולם (תו"מ פרשת נשא עמוד ל"ה), כי קול המוכיח הוא כקול השופר, מוצא ומעלה זכרונם לטובה (דרשות ח"ג דף י'), ועצם שמיעת הדרשה הוא הוכחה כי כבר מחל השי"ת עוונותיהם, כי אילולי כן לא היה נותן הס"מ שישמעו לקול המוכיח (דרשות דף ט"ז ע"ב).

תוכחה בשבת כשגורם צער לשומעים

פעמים יש צער לשומעים תוכחה, אעפ"כ מצוה וחובה לדרוש בשבת שובה ולהוכיח את הצריך תיקון, כי תשובה הוא מצוה ודוחה לא תעשה, ואפילו ספק אם יקבלו השומעים מותר, כעין ספק פיקוח נפש הדוחה שבת (דרשות דף ל' ע"ב, וחת"ס עה"ת האזינו עמו ק"ל, וכע"ז בתו"מ פרשת האזינו עמו קנ"ח).

הכנת הדרשה

את הדרוש הכין מרן לאחר שסיים את תפילתו בבית מדרשו, ועלה לביתו וקידש, ואז לקח לו חומש להכין הדרוש, עד שבא השמש לקרוא לו לבוא לבית הכנסת הגדולה לדרשת שבת שובה, ומנהגו היה ליקח לו חומש אל החלון לעיין בו, ואיננו לו פעם שנדרש שמה מעומד אצל החלון, עד שבא השמש מבית הכנסת לקרות, ובכל זאת לא חסר לו מזג הדרוש (לקוחב"ח הקדמה לח"א).

אמירת הדרשה

את הדרשה דרש כאמור בבית כנסת הגדולה, שם עמדו הקהל קודם קריאת התורה (הגר"נ שטרן במבוא לדרשות חת"ס. ועי' חידושי חת"ס עמ"ס ביצה ד. ד"ה דרב, הטעם שהמרא דאתרא דורש בשחרית קודם הסעודה). בשעת הדרשה לבש טלית (מנהגי חת"ס להגר"מ סופר פכ"א אות ב, ולמדן כן ממעשה שהביא הגר"נ שטרן במבוא לדרשות חת"ס בשם תלמיד רבינו הגר"ז פאללאק זצ"ל, ע"ש. והוא כמבואר באלף המגן סי' ת"ב סק"ב שהוא מפני כבוד הצבור), כשעלה לדרוש בסמוך לארון הקודש, נשק את הפרוכת (מועדי הסופר יוה"כ פ"ד הערה ו', ודייק כן מעובדא הנ"ל).

"רשות" ופסוקי תפילה קודם הדרשה

קודם שהיה פותח בדרשתו, היה מרן נוהג לומר לפי ארון הקודש סדר נטילת "רשות" - נוסח פתיחה מיוחד, בו ביקש רשות מהקב"ה, מהתורה ומקהל הקודש לדרוש. נוסח ה"רשות" היה משתנה לעיתים לפי תוכן וסוגיית הדרשה (חוט המשולש עמוד ק"ג, וע"ש שהביא לשונו של מרן ב"רשות" שאמר קודם שבת הגדול. לאחרונה נתגלה כתב יד מ"רשות" מיוחדת לשבת שובה משנת תקצ"ז, ונדפס באוצרות הסופר קובץ ל"ו, ע"ש). לאחר ה"רשות", היה אומר שלושה פסוקי תפילה, תהלים קד, א; ישעיהו כה, א; תהילים קיט, יח (על פי לקוחב"ח ח"א דף כ"ח ע"ב, וכן הוא בכתב היד הנדפס באוצרות הסופר שם).

הדרשה

בדרשתו פתח באיזה ענין בש"ס בדרוש אגדתא, ואחר כך בסוגיא המיוחדת שלמדו בני הישיבה לשבת שובה, וחזר לשלב הדרוש עם הסוגיא (הגר"נ שטרן במבוא לדרשות חת"ס). ודבריו הקדושים לא יצאו ריקם, ועל שרשי לב הירא את ה' סובב, ויך שרשי כלבנון, ועכ"פ באותו שעה נכנסו דבריו בלב שומעיהם, ונתנו אל לבם לשוב בתשובה אל ה' אמת, וה' נראה לכל כי דבריו דברי אלקים חיים המה המשמשים אלקים ואנשים" (לשון בריה דמרן הגה"ק הכתב סופר זצ"ל בהספידו על אביו מרנא ז"ע).

לא הציע כל חידושי על הסוגיא, רק כמה גרגרים

"כן דרכי לברר כל המדבר בסוגיא מבלי להניח ממנה שום דבר, גדול וקטן שם הוא, וליקח אח"כ ממנה ב' או ג' גרגרים, ולבשרה בקהל רב" (לשון רבינו במכתבו להגר"ז פרוסטץ זצ"ל ראב"ד פרעשבורג, נדפס באגרות סופרים מערכת כתבי מרן מכתב ו').

שלא לומר הדרשות בלשון לאומים

רבינו בצוואתו הזהיר שלא ידרשו בלשון לאומים, "כי אם באופן אשר שמעתם ממני דרשות ואגדות חכמינו ז"ל".

ויכון בחסד כסאך

מאד.

פתח רבינו ואמר: "אויבן אין הימל זאגט מען 'כל נדרי' נאר ווען איך זאג'..." [בשמים ממעל אומרים 'כל נדרי' רק כאשר אני אומר].

סיפר זה סיפר הרה"ק מהר"ד מבבלאז ואמר בהתפעלות: 'צאו וראו עד היכן הדברים מגיעים! אשר במקום גדולתו אתה מוצא ענוותנות! שהרי מצד אחד העיד החתם סופר שבשמים אומרים כל נדרי רק כשהוא אומר, ומצד שני, באותו היום חיפש לעצמו זכות אחת - לשדך עני ויתומה, כדי שיהיה לו עם מה לגשת לאמירת כל נדרי--

(מקורות: רשומים בשמן, להג"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק, עמוד מ"ג; ארחות הסופר, פ"ג עמ' 1, בשם הגאון בעל שבת הלוי זצ"ל בשמו של הגה"ק מהר"ץ דושינסקא זצ"ל גאב"ד ירושלים; אוצרות הסופר חלק כ"ב עמוד קצ, בשם כ"ק אדמו"ר בעל מקור ברוך מסערת ויזני' זצ"ל ששמעו מחתנו בזיו"ר הרה"ק מהר"ד מבבלאז ז"ע).

סיפור זה מופיע גם בספר 'זכרון למשה' עמוד י"ב מהגה"ק מהר"ץ דושינסקא זצ"ל, שם הוסיף את עדותו של הבחור החתן אברהם צבי ווינדער, שאכן ברכת חת"ס התקיימה ומעולם לא היתה לו דאגת פרנסה).

אף הגאון בעל דעת סופר מפרעשבורג זצ"ל סיפר העובדא מעסק השידוך בערב יוה"כ, והסמך לכך מה ששמע בבחרותו מפי דודו הגה"צ רבי משה טוביה לעהמאן זצ"ל, חתן רבינו החתם סופר, בעלה של הצדקנית מרת שמחה ע"ה, שסיפר על רום מדרגותיו של רבינו החתם סופר באחת השנים בערב יום הכיפורים:

כשהיה רבי משה טוביה בחור חתן לפני נישואיו, הלך בערב יו"כ לבית רבינו החתם סופר, המיועד להיות חותנו, לקבל ברכתו ביום קדוש זה. אך כאשר פתח את דלת חדר רבינו, ראה מה שראה ונרתע לאחוריו בבהלה ונפל מתעלף.

אנשי הבית טיפלו בו להשיב רוחו אליו, ובתוך כך נפתחה הדלת ורבינו החתם סופר יצא ושאלו: האסט דו וואס געזעקט? [ראית דבר מה?], והשיב: איך האב מיך דערשראקען, איך האב געזעקט א פייער! [נבהלתו בראותו אש!]. אמר לו החתם סופר: 'איך האב בעיניך געהאבט, אליהו הנביא וואר ביי מיר!' [היה אצלי אורח לבקר, אליהו הנביא היה אצלי].

הפסטר בעל דעת סופר זצ"ל ואמר:

בינו נא זאת! מצד אחד, זכה זקני החתם סופר לגילוי אליהו בערב יום כיפור, ומצד שני - חיפש לעצמו זכות להתעסק בשידוך בערב יום כיפור, שיהיה לו עם מה לגשת ליום הקדוש!---

(מקור: קונטרס 'הזריקות לכם ברכה' להרב ישראל שטרן ז"ל, בשם הגאון בעל דעת סופר. שם כתב עוד שכאשר סיפר עובדה זו לכ"ק אדמו"ר מהר"ץ מפשעווארסק זצ"ל, אמר לו: ידידי ר' ישראל, בקשה אחת לי אליך, כשתדפיס ספר מרן החת"ס, בעמוד האחרון כתוב: לבקשת ידידי יאנקל' לייזער מאנטוורפן, אני רוצה להדפיס עובדה זו, כי שמעת עובדה זו מפי מרן רבי עקיבא סופר ששמעה בעצמו מבעל המעשה. מעשה כזה אתה חייב להדפיס!)

יצוין, שבקובץ 'היכלות' (אייר תשפ"ו עמ' קד) השתמרה עדות על ביקורו של רבי משה טוביה לעהמאן בבית החתם סופר בערב יוה"כ שנת תקצ"ח, כפי שכתוב רבינו במכתבו הנדפס שם, וז"ל: "מהודענא כי עיה"כ סמוך למנחת הערב, בא לצל קורתי הבח' המופלא כ"ה משה בן הגאון מה' לעהמאן זצ"ל... וטעמתי מנעימתי עילה וצילחתי ויצא פה קרת רוח אלה"ה... [מזה נראה שהיה זה בעיקר קודם שהתחתן עם ברתא דמרן, וראה עוד שם (סייון תשפ"ו עמ' סד)].

הדלת נפתחה בחשש. בתו של רבינו החתם סופר ז"ע, הנערה שמחה'לע, בכבודה ובעצמה, טרחה והגיעה הנה.

"אבי מורי שלח אותי" - פתחה הנערה שמחה'לע - "למהר לביתכן דווקא כעת, ולמסור לכם הצעת שידוך הגון, בחור חשוב מבחורי הישיבה!..."

לב האלמנה והיתומה התרוננו בהתרגשות עצומה, אך כאשר הבינו שמדובר בבחור עני ואביון, התפוגגה השמחה. "מדוע יסכים הבחור לגשת לשידוך כאשר ביינו אין פרוטה לפרוטה?!" תהו באכזבה "ואף אם יסכים לשידוך, מהיכן ניקח את הוצאות החתונה!..."

אך שמחה'לע הרגיעה אותן וביקשה מהם לבוא אחריה אל בית אביה.

בבית רבינו החתם סופר כבר עמד הבחור המיועד, אברהם צבי ווינדער, מבחירי הלמדנים בישיבתו, שנקרא לפני שעה קלה לשמוע על הצעת השידוך. הבחור לא מיהר לשוב על שידוך כזה, ושאל כהלכה: הלא יודע נא רבי כי עני ואביון אנכי, ואם אנשא ליתומה חסרת אמצעים, מה יעשו שני עניים יחד?

נענה רבינו החתם סופר והאציל עליו הבטחת קדשו: "אם את הדבר הזה תעשה, ולנערה הזאת תינשא, הנני מבטיחך כי הרחמן הוא יפרנסך לעולם לא תהיה לך דאגת פרנסה!"

נוכח הבטחה מפורשת זו, כמובן שהתלמיד נתן את הסכמתו לאלתר, ולא נותר אלא לשאול את פי הנערה שתאמר הן.

עם כניסת האלמנה והיתומה לבית, הבטיח גם להן: "אם תשמעו בקולי ותעשו את השידוך, יפתח ה' לכם את אוצרו, ומעולם לא תהיה לך דאגת פרנסה".

כשמוע את הדברים יוצאים מפורש מפי כהן גדול, חייב נתנו את הסכמתנו לשידוך אשר קם ונתתם בשעה טובה ומוצלחת. מזל טוב!

באותו רגע החל רבינו החתם סופר לצעוד לעבר בית הכנסת לתפילת 'כל נדרי' באומרו: "מיר האבן שוין מיט וואס צו גיין צו כל נדרי!!--" [יש לנו כבר עם מה לגשת לומר 'כל נדרי']

בבית הכנסת התייצב רבינו אצל הסטנדר להשמיע דברי כיבושין לפני אמירת 'כל נדרי'. הוא עמד בשרעפי קודש ופניו אל העם, אך בטרם פתח פיו, גיש ראש הקהל, והקיש באצבעו על השעון שבידו נגד עיני רבינו, להראות לו על השעה המאוחרת. שכן מעולם היה רבינו נוהג לומר 'כל נדרי' מבעוד יום, והיום עקב עיסוקו עם השידוך, התאחרה השעה

לציון קדשו של מרן
החתם סופר ז"ע בפרעשבורג
הקויתל קינו על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע
דוד הקו העליוני: 0733.454.678 אורח: 1-605.615.70.10
במעלות נדרים פלוס "היכל החתם סופר"
דוד האימייל: k6056157010@gmail.com

אפשרות לשלוח
חזרה
חזרה

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר
להצטרפות לקבלת הגיליון באימייל:
chasamsofer3@gmail.com

